

I. és II. Apafi Mihály erdélyi fejedelmek naplója az 1632— 1694. évekről.

(Második közlemény.)

Anno 1667.

Januarius. 3. Indultam Ebesfalvárúl, mentem hálni Zágorba. 4. Ebédre Kis-Görgényben, vacsorára Vásárhelyre ország gyűlésére. 6. Állott be az ország gyűlése. 16. Jött a váradi pasa követe hozzám.

Februarius. 4. Lett vége a gyűlésnek. Ugyanazon napon ebéd után indultam meg, mentem hálni Szent-Lászlóra. 5. Ebesfalvára. 17. Indultam Ebesfalvárúl ebéd után, mentem hálni Almakerékre. 18. Nagy Sinkre. 19. Fogarasba. Ugyanazon nap jött hozzám Kuesuk pasa követe.

Martius. 3. Mentem hálni Sárkányba. 4. Kománára. 7. Mentem Kőhalomba. Ugyanazon nap vissza Kománára. 8. Sárkányba. 9. Fogarasba. 29. Indultam meg ebéd után, mentem hálni Zelestátra. 30. Almakerékre, Jakabfalván evén ebédet. Akkor hozták meg ugyan oda amaz bolond, pribék Zólyomi Miklósnak a török köziben való beszökését. 31. Ebesfalvára.

Aprilis. 1. Jött hozzám budai vezér embere maga levelével, köszöntővel. 14. Indultam Ebesfalvárúl ebéd után, hálni mentem Medgyesre. 15. Balásfalvára. 18. Mentem estvére Fejérvárra. 19. Jött hozzám a Kuesuk pasa követe Zólyomi Miklós dolga végett és egyéb végbéli s adó dolga végett. 21. Állott be az ország gyűlése. 22. A váradi pasa emberei követségben jöttek a végek állatjárúl hozzám. 29. Lett vége a gyűlésnek.

Majus. 11. Mentem Vinczre. 14. Jöttem vissza Fejérvárra. 24. Jött hozzám a Kuesuk embere.

Junius. 8. Jött Kuesuk embere hozzám. 9. Mentem Vinczre. 10. Szászvárosra. Az nap lettem szemben ama rosz váradi Hamza pasa emberivel. 14. A gyógyi ferdőben (!) 20. Indultam a feredőből Vinczre hálni. 21. Fejérvárra. 27. Indultam Fejérvárról, mentem hálni Balásfalvára. 30. Radnothra estvére.

Julius. 9. Jött hozzám a portárúl egy csauz Zólyomi dolga

vége. 16—17—18. Volt consultatio az ő dolgárúl. 20. Indultam Radnothról, mentem hálni Méhesre. 21. Katonába. 26. Jöttem vissza Radnothra. 29. Jött a váradi pasa embere hozzám.

Augustus. 4. Indultam Radnothról, mentem hálni Szent-Lászlóra. 6. Ebesfalvára. Jött meg Baló László Kandiából,¹ a fővezértől. 10. Mentem Segesvárra. 11. Almakerékre. 13. Ebesfalvára. 16. Radnothra. 30. Mentem Vásárhelyre hálni. 31. Görgényben.

September. 12. Indultam meg Görgényből, mentem hálni Petelyébe. 13. Radnothra. 20. Indultam Radnothról, mentem hálni Balásfalvára. 22. Fejérvárra estvére. 28. Voltak nállam a jenei és váradi pasa emberei.

October. 6. Vinczre mentem. 8. Jöttem vissza. 12. Jött a váradi pasának követe. 14. A moldvai Alexander vajdái levéllel, de maga dolgában jött az ember. 23. Jött a portárúl Zólyomi felől hír. 29. Lett az urakkal consultatio az dolog felől. 30. Expediáltatott ember a portára.

November. 2. Mentem szüretre Vinczre. 7. Vissza Fejérvárra. 10. Mentem halászni Benedikben (!). 11. Fejérvárra. 15. Indultam Fejérvárról, mentem hálni Balásfalvára. 17. Ekemezőre hálni. 18. Ebesfalvára estvére. 20. Jött Zólyomi felől hír a portárúl. Ugyanazon nap expediáltatott posta a portára. 29. Indultam Ebesfalváról, mentem hálni Berthalomba. 30. Szent-Ágotára.

December. 1. Nagy-Sinkre hálni. 2. Estvére Fogarasba, Isten segítségébül. 21. Jött tömösvári Kucsuk pasa követe hozzám a végbéli dolgokért. 29. Indultam Fogarasból, mentem hálni Zelesátra. 30. Almakerékre. 31. Ebesfalvára.

Anno 1668.

Januarius. NB. 3. Mentem hálni Zágorba, ebéd után indulván meg Ebesfalváról. 4. Kis-Görgényben ebédre, vaesorára Vásárhelyre. 5. Ebédre Gernyeszegre, vaesorára Dextrára. 6. Ebédre Kis-Sajóra. Ebéd után tértem be Apafi István uramhoz Nagy-Sajóra, igen beteg lévén, ki az hosszas és nyomorúságos lengyelországi rabságból szabadult meg 1667. esztendőben. 10. Decembris, majd tizenegy esztendőt töltvén el rabságában. Hálni Szász-Budakra. 7. Ebédre Beszterczére ország gyűlésére. 11. Állott bé az ország gyűlése. 28. Jött meg Nemes János uram a portárúl, ki Zólyomi dolgából küldetett volt 1667-dik esztendőben, de semmi haszonnal. 30. Jött egy esauz, ki a portárúl kaftánt hozott.

Februarius. 3. Lett vége a gyűlésnek. Estve kiindulván, mentem hálni Királynémetibe. 4. Ebédre Fűszkútra, hálni Katonába. 6. Báldra, Szentpáli uramhoz. 7. Radnothra. 8. Gálfalvára. 9. Ebes-

¹ Kandiára nézve érdekes összehasonlítást tesz Rozsnyai Dávid, azt mondja: „a hely nagy, mint másfél Szeben, lehet akkora.” I. m. 308. l.

falvára. 14. Indúltam Ebesfalváról reggel, mentem ebédre Kapusra, hálni Rosondára. 15. Ebédre Lesesre, hálni Nagy-Sinkre. 16. Ebédre Kálborra, vaesorára Fogarasban. 26. Lett estve nagy villámás (!) és dörgés.

Martius. 4. Jött a moldvai vajdának követe hozzám két paripával. 9—10—11. Látszott az égen napnyugot felé üstökös-forma csillag. 12. Ebéd után mentem hálni Sárkányban. 13. Ebédre Kománára. 15. Estvére vissza Fogarasban. 26. Jött meg Inezédi Kandióból a fővezértől, holmi derekas dolgok végett, de kevés haszonnal, mivel magoknak is rosszúl volt dolgok.

Aprilis. 4. Csütörtökön délután egy és két óra között szólította Isten ki ez világból ugyan Fogarasban szegény Apafi István uramat, ki hosszas rabsága után alig sem pihenheték meg ottan, kimulék ez világból, kinek adjon Isten boldog feltámadást.¹ 6. Reggel koporsóban tettetvén, ebédre mentem Szombatfalvára, hálni Kerczre. 7. Porumbákra. Az nap jött hozzám a budai vezér követe. 10. Mentem hálni Kastaholeczra. 11. Szebenbe. 12. Ott voltam. 13. Ebédre Hasságra, hálni Kis-Selykre. 14. Estvére Balásfalvára. 20. Ebédre Koslárdra, estvére Fejérvárra.

Majus. 2—3—4. Volt az urakkal consultationk a scholai és ecelesi dolgokról. 5. Jött Rottel uram embere Bécsből hozzám maga étkefogójával. 7. Jött az havasalföldi vajda követe hozzám egy török lóval. 8. Ebéd után mentem Vinczre. 11. Gyógyra. 15. Vinczre. 16. Fejérvárra. 17. Jött két esauz a portárúl. 20. A budai vezértől is egy posta követ. 22. Váradról is követek.

Junius. 4. Indultam Fejérvárról ebédre Miháczfalvára, vaesorára Balásfalvára. 5. Ebédre Sövényfalvára, vaesorára Radnothra. 26. Indultam Radnothról, mentem ebédre Gálfalvára, hálni Kundra. 27. Ebédre Ebesfalvára. 30. Ebédre Almakerékre.

Julius. 1. Lett a szegény Apafi István uram temetése vasárnapon, kinek adjon Isten boldog feltámadást amaz nagy napon. 2. Mentem ebédre Ebesfalvára. 3. Mentem Csávásra ebédre, estvére Radnothra. 6. Jött az havasalföldi vajda követe. 13. Jött a tömösvári kajmekám embere. 16. Lett gyűlés. 19. Lett vége. 20. Jött a moldvai vajdától követ Máthé Déák, a maga secretáriussa. 25. Indultam Radnothról, mentem ebédre Nyárádtőre, hálni Vásárhelyre. 26. Ebédre Petelyébe, hálni Görgényben.

Augustus. 10. Indultam Görgényből, ebédre mentem Sálomberkre, (!) hálni Kereszturra. 11. Ebédre Radnothra, igen rosszúl lévén a feleségem az utban, fekünni s esvén nagy betegségbe.² 13. Jött a váradi Szokolovít Memhet pasa követe hozzám, egy öltözött lovat hozván ajándékban.

¹ Cserei szerint valószínűleg mérgezés következtében halt meg Id. m. 60. l.

² Eredetiben csak n. b. van. Ez a kiegészítés „nagy betegségbe“ az Erdélyi Múz. Egly kéziratárában levő másolathól van véve.

Huszonegyedik napjától fogva juliusnak 15-dik napjáig augusztusnak rettenetes esők s oly árvizek voltak, melyeket emberi elme alig említ, úgy, hogy házakat emberestül vitt el, számtalan buzát; károkat nagyokat tett s oly rettenetes menykőcsések voltak, hogy házakat s embereket, buzát s egyebet ütött sokakat meg, melyből Istennek ellenünk való haragja látszott meg. 25. Jött hozzám a karánsebesi béknek követe, ajándékban hozván egy lovat.

September. 11. Kezdet meggyógyulni a feleségem. 20. Indultam Radnothról ebédre Bényére, hálni Balásfalvára. 22. Ebédre Miháczfalvára, vacsorára Fejérvárra.

October. 5. Jött a tatár khántól, Adelgereitül követ, ki nékem levelet hozott csak s innét ment a római császárhoz, mivel oda küldetett volt. 15. Jött a váradi pasától követ hozzám. 24. Mentem Vinczre szüretre. 27. Jöttem vissza Fejérvárra.

November. 5. Mentem Benedikbe halászni. 7. Vissza. 13. Indultam Fejérvárról ebédre Miháczfalvára, vacsorára Balásfalvára. 16. Indultam Balásfalváról ebédre Mikeszszára, vacsorára Ekemezőre. 17. Ebédre Paratély, vacsorára Ebesfalvára. 18. Jött a tatár khám követe hozzám egy lovat hozván ajándékban. 21. Hálni mentem Almakerékre. 22. Ebédre Szászhalomba, vacsorára Nagy-Sink. 23. Ebédre Kálborra, vacsorára Fogarasban.

Egész decemberben nem volt semmi oly dolog, mely feljegyzésre lett volna méltó.

Anno 1669.

Januarius. 12. Jött a budai vezér követe hozzánk a váradiakkal együtt a Sebesvár alatt való palánknak elrontásáért. Ugyanazon a napon estve a feleségem betegsége történt. NB. 21. Indultam Fogarasbúl ebédre Szombatfalvára, vacsorára Kerezre. 22. Ebéd Porumbák, vacsora is ott. 23. Hamosdorf¹ ebéd, vacsora Keresztén-Sziget. 24. Ebéd Omlás, vacsora Szeredahely. 25. Ebéd Szász-Sebes, vacsora Fejérvár. 28. Kezdődött el az ország gyűlése.

Februariusban nem volt semmi oly dolog, mely feljegyzésre lett volna méltó, hanem 21. Febr. jött egy csauz kajmekám levelével, de semmi derék dolog nem volt benne.

Martius. 4. Lett vége a gyűlésnek. 8. Indultam Fejérvárról ebédre Henningfalvára, vacsorára Balásfalvára. 11. Indultam Balásfalváról ebédre Monorára, hálni Nagy-Selykre. 12. Ebédre Saldarffra, vacsorára Mártonfalvára. 13. Ebéd Szent-Ágota, vacsora Nagy-Sink. 14. Ebéd Kálbor, vacsora Fogaras. 21. Ebédre Sárkányban, hálni Kománára. 26. Vissza ebédre Sárkányban, vacsorára Fogarasban.

Aprilis. 1. Jött a váradi pasa követe hozzám. 6. Jött a római császár postája, ki levelet hozott az Eperjesre küldendő, mind a mi részünkről való s mind a római császár részéről való commisariusoknak dolga felől. 13—14—15—16. Volt consultationk az urakkal

¹ Hammersdorf vagy Szent-Erzsébet.

azok felől a dolgok felől, melyek mi és Erdély s római császár között ágítálandók. Mentenek pedig commisáriusok Erdély részéről: Kapi uram, Teleki uram és Nemes János uram, császár részéről pedig voltak Rottel János, Zrínyi Péter magyarországi cancellarius és Pető Zsigmond uramék. 24. Jött a tömösvári pasa embere hozzám. 26. Indultam Fogarasból ebédre Szombatfalvára, hálni Porumbákra. 29: Ebédre Szebenben.

Majus. Afflictio Anni 4 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. NB. 1. Ebédre Csanádra, hálni Balásfalvára. 3. Ebédre Bervére, hálni Fejérvárra. 11. Jött a császár esauzza hozzám. 21. Érkezett a havasalföldi vajda követe. 22. A moldvaié. Az nap volt lakodalma Kollatovith Györgynek a hugommal, holott az országban levő nagy rendek nagy solemnitással jelen voltanak. 28. Ebéd után mentem hálni Vinczre. 29. Ebédre Gyalmárra, hálni Gyógyra. Rettenetes nagy árvíz lévén s nagy esők, a Kun István uram házához éjjel érkeztünk nagy akadályokkal. 30. A feredőbe. Ugyanazon napon, mely esütörtökön esett, 5 óraker este holt meg szegény Szentpáli uram.

Junius. 4. Indultam a feredőből reggel ebédre Bencenzere, hálni Vinczre. 5. Fejérvárra. 18. Indultam Fejérvárról ebéd után Henningfalvára, vacsora Balásfalvára. 19. Ebéd Küküllővár, vacsora Radnoth. 20. Jöttek meg a követek, kik expeditusok voltak a tractára, Eperjesre, melynek micsoda gyümölcse lett légyen, jövődében meglátszik. 26. Jött a váradi pasa embere hozzám.

Julius. 6. Indultam Radnothról ebédre Bodonban Béldi Pál uramhoz, hálni Méhesre. 7. Vasárnap temettetett el szegény Szentpáli uram teste Kamaráson. Ugyan az nap ebéd Méhes volt, estvére Katonában mentünk. 10. Ebédre Báldra jöttünk az asszonyhoz, Szentpáliné asszonyomhoz, estvére Radnothra. 15. Indultam Radnothról, ebéd Gálfalva, vacsora Ebesfalva. 16. Jött Máthé Deák moldvai Duca vajdától követségben. 18. Ebédre Almakerékre. 19. Vacsorára Ebesfalvára. 22. Ebesfalváról ebédre jöttem Csávásra, hálni Radnothra. 29—30—31. Volt consultationk az ország rendivel holmi dolgokról.

Augustus. 14. Indultam Radnothról Teleki uramhoz Szent-Péterre ebédre, ott is háltunk. 15. Katonában ebédre, vacsora is ott volt. 16. Ebéd után indulván hálni Szentiványra. 17. Ebédre Ujvárra. 19. Jött a budai vezér követe hozzám. Szamosújvárratt létemben 8 napok alatt verettem¹ 148 özőket, 19 szarvasokat és egy erdeit. 28. Mentem Bánfi uramhoz Ujvárról ebédre Bonezidára vendégségben. Ugyanott is háltunk. 29. Vacsorára Ujvárra. 30. Ujvárról ebédre Szent-Gothárdra, hálni Katonában. 31. Ebédre Méhesre, hálni Radnothra.

September. 9. Indultam Radnothról ebédre Nyárádtőre, hálni Vásárhelyre. 10. Ebéd Petelye, hálni Görgényben. 17. Indultam Görgényből ebédre Körtvélyfájára, hálni Medgyesfalvára. 18. Rad-

¹ T. i. Kutyákkal felverette.

nothra. 20. Indultam Radnothrúl ebédre Elekesre, hálni Balásfalvára. 21. Ebédre Miháczfalvára, estvére Fejérvárra. 25. A császár esauzza érkezett a váradiaik dolgából.

October. 2. A tatár khám követe érkezett, egy lovat is hozott ajándékban. 7. Hálni mentem Vinczre. 10. Ebédre Perkászra, hálni Dévára. 14. Hálni a gyógyi feredőben. 16. Hálni Vinczre. 17. Ebédre Fejérvárra. 24. Mentem halászni estvére Benedikbe. 25. Estvére haza. 30. Indultam Fejérvárrúl ebédre Csesztvére, estvére Balásfalvára.

November. 4. Indultam Balásfalvárúl ebédre Mikeszászára, hálni Medgyesre terminusra. 7. Jött a karánsebesi bék és tömösvári pasa emberei hozzám. 19. Estvére mentem Medgyesrúl Ebesfalvára. 26. Ebesfalvárúl ebédre Bethlen János uramhoz Keresdre. Ott is háltunk. 27. Ebédre Néthusra, hálni Nagy-Sinkre. 28. Ebédre Szombatfalvára, vacsorára Fogarasba.

December. 24. Érkezett Ispán Ferencz uram magyarországi dolgokkal. Más egyéb derekas dolog semmi nem érkezett ebben az hónapban.

Anno 1670.

Januarius. 7. Indultam Fogarasbúl Sárkányban. 8. Ebédre Vledényban, hálni Feketehalomban. 9. Brassóban. 13. Brassóbúl ebédre Vledényban, hálni Sárkányban. 14. Ebédre Fogarasban. 19. Jött a tömösvári pasa embere hozzám. 22. Mentem ebédre Sárkányban, hálni Kománára. 24. Ebédre Sárkányban, hálni Fogarasban.

Februarius. 4. Indultam Fogarasbúl ebédre Szombatfalvára, hálni Kerezre. 5. Ebédre Porumbákra. 7. Ebédre Szebenben. 10. Szebenbúl ebédre Hasságra, hálni Balásfalvára. 12. Ebédre Miháczfalvára, estvére Fejérvárra. 18. Kezdődött el a gyűlés.

Martius. 11. Lett vége a gyűlésnek. 24. Mentem ebédre Ohabára, vacsorára Balásfalvára. 25. Jött Fejérvárra Kászoni Márton uram római császártúl ő felségétúl követségben. 28. Indultam Balásfalvárúl ebédre Henningfalvára, vacsorára Fejérvárra. 29. Jött a kapuesi a portárúl hozzánk.

Aprilis. 17—18—19. Volt consultationk az urakkal római császár követének és a magyarországiaknak elbocsátások felől az zűrzavaros állapotok miatt. 24. Indultam Fejérvárrúl, ebédre Miháczfalvára, hálni Balásfalvára.

Majus. 3. Ebédre Koslárdra, vacsorára Fejérvárra. 12. Ebéd után indultam estvére Vinczre. 13. Ebéd után Gyalmárrúl Gyógyra, estvére a ferdőbe. 19. Indultam a feredőbúl; ebéd Benczeenz, estvére Vinczre. 20. Ebéd Fejérvár.

Junius. 4. Indultam Fejérvárrúl ebédre Miháczfalvára, hálni Balásfalvára. 5. Helybe voltam. 6. Ebédre Küküllővárra, hálni Radnothra. 18. Mentem Haller János uramhoz a Petki János lakodalmára. 19. Vissza.

Julius. 1. Jött a fővezér embere képeben váradi török hozzám a váradi törökökkel együtt. 4. Indultam Radnothrúl ebédre Héderfújára, vacsorára Ebesfalvára. 9. Ebédre Almakerékre. 10. Ebédre Ebesfalvára. 11. Ebédre Csávásra, vacsorára Radnothra. 14. és 15. Volt gyűlés Radnothon az adó felől.

Augustus. 13. Mentem ebédre Lőrinczfalvára, hálni Vásárhelyre. 14. Ebédre Petelyében, hálni Görgényben. 20. Indultam Görgényből ebédre Gernyeszögre, hálni Kereszturra. 21. Ebédre Bergenyőre, hálni Radnothra. 25. Jött a váradi pasa követe hozzám. 26. Hálni Iklandra, Radnothrúl ebéd után indulván. 27. Szent-Péterre ebédre Teleki uramhoz. Ott is háltunk. 28. Katonában ebédre. 30. Ebédre Szentiványra, hálni Szamosujvárra.

September. 5. Ebéd után indulván, hálni Désre mentem. 6. Vacsorára Szamosujvárra. 10. Ebédre Bánfi Diénes uramhoz. Ott is háltunk. Más nap is ott voltunk. 11. 12. Ebéd után mentem Ujvárra, jött a budai vezér levelével egy váradi török hozzám. 13. Ebédre Szent Gothárdra, vacsorára Katonában. 14. Helybe voltunk. 15. Ebédre Szentpáliné asszonyomhoz Báldra, hálni Radnothra. Szamosujárt létemben verettem 50 őzeket, 19 szarvasokat, 5 erdeit, 2 farkast, 1 medvét. 16. Jött a budai vezér agája hozzám vezér levelével és a váradi pasa követe is az ura levelével. 22. Indultam Radnothrúl ebédre Herepére, hálni Balásfalvára. 23. Ebédre Miháczfalvára, estvére Fehérvárra. 25. A tömösvári pasa követe jött hozzám, az Amhet pasáé. 26. Jött ugyan tömösvári pasa embere hozzám, a kőrösi faluk felől.

October. 13. Mentem ebédre Igenben, hálni Zalathnára. 15. Ebédre Pojánára, vacsorára Fejérvárra. 24. Mentem Vinczre szüretre. 27. Ebédre Benzenczére, hálni a feredőbe. 31. Ebéd után indulván az feredőből hálni Vinczre.

November. 1. Estvére Fejérvárra mentem. 11. Mentem estvére Csesztvére, hálni Balásfalvára. 17. Ebédre mentem Miháczfalvára, hálni Fejérvárra. 24. Ebédre mentem Vinczre, az nap is ott voltam. 25. Vacsorára mentem Fejérvárra.

December. 2. Kezdődött a gyűlés. 14. NB. Vasárnap. 19. Lett vége a gyűlésnek. 30. Indultam Fejérvárrúl ebédre Koslárdra, hálni Balásfalvára.

Anno 1671.

Januarius. 2. Indultam Balásfalvárúl ebédre Mikeszászára, hálni Ekemczőre. 3. Ebédre Paratélyra, hálni Ebesfalvára. 12. Ebéd után indulván Ebesfalvárúl, mentem Almakerékre. 13. Ebédre Szászhalomban, hálni Nagy-Sinkre. 14. Ebédre Szombatfalvára, hálni Fogarasban.

Februarius. 2. Ebéd után mentem Sárkányban. 3. Kománára.

6. Ebéd után hálni mentem Sárkányban. 7. Fogarasba. 16. Jött egy kapucsi pasa a kőrösi 49 faluk felől. 26. Mentem ebédre Alsó Vistre, hálni Porumbákra.

Martius 4. Mentem ebédre Ucsára Porumbákról, hálni Szombatfalvára. 5. Ebédre Fogarasban. 10—11—12—13. Volt országgúl (!) consultationk a kőrösi faluk felől.

Aprilis. 18. Jött havasalföldi vajdától, Antoniustól, követ hozzám egy Sztroja nevű főember felől, vice cancellariussa. 19. Jött egy kapucsi pasa Sani aga nevű töröknek egy szolgája hozzám s hozott két lovat ajándékban. 23. Indultam Fogarasból Isten segítségéből ebédre Zelestátra, hálni Jakabfalvára. 24. Ebédre Alma-kerékre, ott is háltunk. 25. Ebesfalvára.

Majus. 4. Indultam Ebesfalváról ebéd után hálni Ekemezőre. 5. Ebédre Mikeszászára, hálni Balásfalvára. 6. Ebédre Henningfalvára, hálni Fejérvárra. 8. Jött ide egy német követ, ki a Magyarországból hozzánk bébujdosott urakat kézből kérte tőlünk, a kassai generalistól, Spankótól. (!)¹ 10. Jött hozzánk a fővezér embere a Rézbányán esett latroknak dolga felől. 21. Ebéd után mentem Vinczre. 22. Ebédre Gyalmárra, hálni a feredőbe. 29. Ebédre Kéméndre, hálni Dévára.

Junius. 1. A Marospartra Gyalmáron túl, hálni Vinczre. 2. Fejérvárra. 3. Ebédre mentem Girbóra, estvére Vingárdra a Toroczkaik Péter lakodalmára Kendeffi Gáborné asszonyomhoz. 4. Vissza Fejérvárra. 4. Jött Kucsuk pasa Szalám esauzza hozzám. 23. Indultam Fejérvárról ebédre Bessönyőbe, estvére Balásfalvára. 27. Ebédre Sülyébe, hálni Radnothra.

Julius. 1. Jött az havasalföldi vajda deákja hozzám hazug hírrel Zólyominak erdélyi fejedelemségére való hozatása felől, melylyel az egész országot felzavarta volt, mely nem első cselekedete volt néki, volt is ez néki hírével. 6. Érkezett a fővezér embere hozzám a magyarországiak dolga végett s egyebet is izenvén a fővezér tölle titkoson, de barátságosan is. 17. Jött a Kucsuk pasa embere hozzám. 18. Indultam Radnothról ebédre Héderfájára, estvére Ebesfalvára. 24. Ebesfalváról indulván ebédre Csávásra, hálni Radnothra. 25. Jött a jenei pasának egy embere hozzám.

Augustus. 9. Jött egy kapucsi hozzám a kőrösi faluknak eligazítására. 22—23—24. Volt consultationk magyarországi urakkal. 26. Indultam Radnothról ebédre Szakálba, hálni Báldra. 27. Katonába.

September. 2. Indultam Katonából ebédre Méhesre, hálni Radnothra. 22. Radnothról indultam ebédre Küküllővárra, hálni Balás-

¹ Nádasdy Tamás, Zrínyi Péter, Frangepán Ferenc s mások elfogatásakor többen, így az öreg Boeskaik, Petrőczy István, Szepesi Pál, Vay Mihály, Orlai Miklós, Kubinyi László, Wesselényi Pál stb. Erdélybe menekültek. Ezeket szerették volna most kézből kapni. V. ö. Cserei. 51. l.

falvára. 24. Miháczfalvára, estvére Fejérvárra. 27. Érkeztek ide a váradai törökök amaz áruló, tökéletlen, kárhozatra való, bestye vén kurvafiátúl Kuesuktúl.

October. 4—5—6. Volt ecelésiai, scholai és egyéb dolgok vallá-sunkon való papokkal s holmi igazításink az adversariusokkal. 13—14—15. Volt ország gyűlése a váradiaknak szemtelen való kivánságok miá az erdélyi faluk felől. 22. Mentem Vinezre szüretre. 26. Ebédre Gyalmárra, estvére a feredőbe. 30. Vinezre. 31. Fejérvárra.

November. 11. Mentem ebédre Csesztvére, estvére Balásfalvára. 13. A fővezér tihájátúl érkezett egy török. 16. Ebédre Miháczfalvára, estvére Fejérvárra. 26. Kezdetett el az gyűlés.

December. 23. Lett vége a gyűlésnek.

Anno 1672.

Januarius. 4. Indultam Fejérvárrúl ebédre Koslárdra, hálni Balásfalvára. 6. Szentpáliné asszonyomhoz Csanádra. 7. Ebédre Holdvilágra, hálni Ekemezőre. 8. Ebédre Paratélyra, hálni Ebesfalvára. 27. Megindulván Ebesfalvárúl ebédre Ujfaluban, hálni Almakerékre. 28. Ebédre Szászhalomban, hálni Nagy-Sinkre. 29. Ebédre Szombatfalvára, hálni Fogarasban.

Februarius. 13. Jött hozzám a commisarius törököknek követe, kik a Várad felől való végeket ezirkálták. 20. Érkezett be a pataki collegium Fejérvárra, mely exturbáltatott a persecutio miatt, melyre adtak okot az egyenetlen magyarok, a pedig semmit sem vétett, mégis ő lakolt.

Martius. 28. Indultam Fogarasbúl, ebédre Sárkányban, hálni Vledényba. 29. Ebédre Höltövényben, hálni Hermányba. 30. Ebédre Bodolára Béli uramhoz a Vesselényi Pál uram lakodalmára.¹ 31. Ebédre Szent-Péterre, hálni Vledénybe.

Aprilis. 1. Ebédre Sárkányban, hálni Fogarasba. 7. Indultam Fogarasbúl ebédre Szombatfalvára, estvére Kereze. 28. Porumbákra.

Majus. 2. Porumbákrúl ebédre mentem Hamosdorfra, estvére Szelindekre. 3. Ebédre Hasságra, estvére Balásfalvára. 6. Lett a feleségemnek egy fiaeskája halva, ki nyolcz vagy kilencz holnapi volt. 15. Temettetett is ugyan ott a templomban. 16. Jött a fővezértől egy esauz. 18. Jött Budárúl az Ali bék attyafia hozzám. 26. A tömösvári pasa követe.

Junius. 2. Indultam Balásfalvárúl ebédre Bervére, estvére Fejérvárra. 23. Indultam Fejérvárrúl ebédre Csesztvére, hálni Balásfalvára. 24. Ebédre Elekesre, hálni Radnothra. 28. Kezdetett el az ország gyűlése.

Julius. 2. Lett vége. 12. Jött a fővezér agája élésért, hogy

¹ Ki Béli Pál leányát, Zsuzsánnát vevé nőül.

az ország contribuáljon a császárnak, mivel maga is személye szerint a lengyelek ellen indult volna. 21. Jött a budai vezér embere hozzám. 23. Lett gyűlés az élés dolga végett. 27. Mentem Gálfalvára a Kollatovith uram fiának keresztelésére. 28. Ebesfalvára.

Augustus. 3. Indultam Ebesfalváról Ebédre Bonyhára, estvére Radnothra. 23. Indultam Radnothról ebédre Szakálba, hálni Báldra Szentpáliné asszonyomhoz. 24. Katonában. 29. Mentem Bánfi uramhoz Örményesre. 30. Ebédre Kapusra, estvére Radnothra.

September. 6. Indultam Radnothról ebédre Lukafalvára, estvére Vásárhelyre. 7. Petelyébe, estvére Görgényben. 14. Indultam Görgényből hálni Petelyében. 15. Ebédre Kereszturra, estvére Radnothra. 17—18—19—20. Volt consultationk az urakkal az várak és egyéb dolgokról. 22. Indultam Radnothról ebédre Elekesre, hálni Balásfalvára. 23. Ebédre Miháczfalvára, estvére Fejérvárra.

October. 12. Állott bé az ország gyűlése. 20. Végeződött el. 24. Mentem Vinczre szüretre. 26. Ebédre Gyalmárra, hálni a feredőbe. 31. Ebédre Kéméndre, estvére Dévára.

November. 2. Hálni Hunyadra. 3. Ebédre Tordasra, estvére Vinczre. 4. Fejérvárra.

December. 10. Indultam ebédre Koslárdra, hálni Balásfalvára. 17. Ebédre Henningfalvára, hálni Fejérvárra.

Anno 1673.

Januarius. 2. Jött a tömösvári pasa követe hozzám, hozott egy lovat ajándékban. 4. Mentem ebédre Henningfalvára, estvére Balásfalvára. 5. Ebédre Mikeszászára, estvére Ekemezőre. 6. Ebédre Paratólyra, hálni Ebesfalvára. 11. Lett meg a Lázár Imre lakodalma Kasza Sándornéval. 24. Indultam Ebesfalváról hálni Almakerékre. 25. Ebédre Szászhalomban, hálni Nagy-Sinkre. 26. Ebédre Kálborra, estvére Fogarasban.

Februarius. 14. Mentem Sárkányban ebédre, estvére Kománára. 17. Ebéd után indulván jöttem Fogarasba Kománáról. 22. Indultam Fogarasból ebéd után hálni Sárkányban. 23. Ebédre Vledényban, estvére Feketehalomban. 24. Brassóban. 27. Brassóból megindulván, ebédre Vledényban, estvére Sárkányban. 28. Fogarasban.

Martius. 17. Pénteken két s három óra között ebéd után szólítá Isten ő felsége ki itt Fogarasban szegény Szentpáliné asszonyomat, ki midőn 18 esztendeig hallatlan izzonyú kénokat érzett volna testében, Istennek ő felségének lelkét megadá, kit is Isten ő felsége bévitt az Ábrahámnak kebelében, amen.

Aprilis. 7—8—9. Eeclesiái, scholai, magyarországi dolgokról consultationok voltak az urakkal. 10. Hétfőn reggel indított meg Szentpáliné asszonyom teste innét Fogarasból tisztességesen Báldra, maga házához. 25. Indultam Fogarasból ebédre Szombatfalvára, estvére Kerczre. 26. Porumbákra.

Majus. 2. Ebédre Dályára, hálni Keresztény-Szigetére. 3. Apoldra, hálni Szerdahelyre. 4. Szász-Sebesbe, estvére Fejérvárra. 18. Jött a lengyel király postája hozzám a magok dolga végett. Ugyanazon napon a tömösvári pasa követe is. 28. Temettetett el szegény Szentpáliné asszonyom Kolozsvárat a mi templomunkban,¹ a feltámadásnak jó reménsége alatt, kinek adjon Isten boldog feltámadást, amen.

Junius. 1. Jött a váradi pasa követe hozzám. 6. Indultam Fejérvárról ebédre Miháczfalvára, estvére Balásfalvára. 7. Ebédre Elekesre, hálni Péterlakára. 8. Radnothra. 16—17—18—19. Volt consultationk ecclesiái és magyarországi dolgokról. 22. Jött a tatár khám Selmigerei szultánnak követe hozzám.

Julius. 21. Pénteken 10 óraker lett a feleségemnek leánya. 28. Kereszteltetett meg is. 30—31. Volt tanácskozásunk a magyar dolgokról.

Augustus. 1. Lett vége. Egészen ezt a hónapot és szeptembernek két hetét betegséggel töltöttem el.

September. 19. Radnothról indultam, ebédre mentem Péterlakára, estvére Elekesre. 20. Balásfalvára. 21. Koslárdra ebédre, hálni Fejérvárra. 23. Jött a budai vezér követe hozzám. 27—28—29. Expediáltuk Szilvási Bálintot a portára.

October. 9. Mentem Vinczre szűrni. 12. Jöttem vissza Fejérvárra.

November. 2. Mentem ebédre Miháczfalvára, estvére Balásfalvára. 13. Vissza ebédre Miháczfalvára, estvére Fejérvárra. 22. Kezdődött el a gyűlés.

December. 14. Végződött el. 18. Jött Duca havasalföldi vajda követe hozzám.

Ebben az esztendőben volt, hogy januariusban szántottanak s vetettenek, juniusban buzát arattanak. 31. Julii ért szőlő volt, augustusban szűrtenek.

Anno 1674.

Januarius. 2. Indultam Fejérvárról² ebédre Henningfalvára, estvére Balásfalvára. 4. Ebédre Hosszúaszó, estvére Mikeszázára. 5. Ebédre Kis-Ekemező, estvére Medgyes. 6. Paratély, estvére Ebesfalvára. 23. Ebéd Szent-László, estvére Almakerék. 24. Ebéd Jakabfalva, hálni Leses. 25. Ebédre Morgondra, hálni Nagy-Sink. 26. Ebédre Kis-Sink, estvére Fogaras.

Februarius. 11. Jött Galga szultán embere hozzám, hozott ajándékon egy lovat.

Martius. 11. Jött a havasalföldi Duca vajda követe is hozott egy lovat.

¹ A belfarkas-utczai reformatus templomban.

² Eredetiben „Fejérvárra“ van, de ez tollhiba, mert innen indul.

Aprilis. 2. Mentem hálni Sárkányban. 3. Kománára. 10. Hálni Sárkányban. 11. Fogarasban. 12. Jött a Szobeczki (!) követe hozzám : Kászoni pater is. 13. A csauz is hozzám jött a császártól élés kérni császár hadai számára, melyek Lengyelországban menendők valának. 23. Jött a moldvai Demeter vajda követe hozzám. 24. Indultam Fogarasbúl ebédre Szombatfalvára, hálni Keresre. 25. Porumbák. 30. Porumbákról ebéd után mentem Kastaholezra.

Majus. 1. Szebenbe. 3. Ebéd után mentem hálni Keresztény-Szigetére. 4. Ebé re Apoldra, estvére Kutfalvára. 5. Ebédre Lámkerék, estvére Fejérvárra. 8—9—10. Volt gyűlés a törökök táborára való élés küldés felől. 24. Jött hozzám a havasalföldi vajda követe az oda való boéroknek, kik onnét birodalmunkban jöttek volt, dolgok felől.

Junius. 18. Indultam Fejérvárról reggel hálni Vinczre. 19. Kenyérre ebédre, estvére Foltra. 20. A Toroczka István lakodalmaára Aranyra, Kapi uramhoz. 21. Ebédre Harora, hálni Dévára. 22—23—24—25. Expediáltam Naláci uramat a császárhoz aján-dékokkal. 28. Ebédre Déváról a rápoti rétre, estvére a feredőbe.

Julius. 3. A feredőből ebédre Benzenczére, estvére Vinczre. 4. Fejérvárra. 12. Indultam Fejérvárról ebédre Koslárdra, estvére, Balásfalvára. 13. Ebéd Szépmező, hálás Ádamos. A nagy hirtelen való árviz miatt elvesztvén az utat éjjel a vadászatért kerengtettem a kükküllővári berekben, éjjélkor érkeztem a hálólhelyre. 14. Ebédre Gálfalva, estvére Radnoth. 18. Jött hozzám a lengyel király követe, Szobeczkié, Karaoczki névű. 19. A váradi pasa követe.

Augustus. 4. Szombaton reggel lőtt fia a feleségemnek 4 és 5 óra között, ki ugyanaz napon éjjel 10 és 11 órák között meghala. Mint a vendég, ki reggel jó és estve elmégyen, bujdosás lévén nekünk itt ez földön való életünk. 7. Kedden temették el is a radnothi templomban. 28. Jött a váradi pasa embere hozzám. 30. Jött más is ugyanazon pasától.

September. 14. A budai vezér követe jött hozzám. 25. Indultam Radnothról ebédre Nyárádtőre, hálni Vásárhelyre. 26. Ebédre Petelyébe, estvére Görgényben.

October. 5. Indultam Görgényből ebédre Petelyébe, hálni Ernyére. 6. Keresztúrra ebédre, hálni Radnothra. 16. Indultam Radnothról ebédre Péterlakára, hálni Elekesre. 17. Ebédre Balásfalvára. 20. Miháczfalvára, hálni Fejérvárra. 31. Vinczre szüretre.

November. 3. Fejérvárra. 13. Mentem halászni, hálni Péterfalvára. 14. Jöttem Fejérvárra. 15. Csötörtökön estve verték fel Bánfi Dienest Koppánban a székely hadak. 26. Kezdődött el a gyűlés.¹ 23. vagy 24. Fogták meg Bánfit.

¹ Szilágyi S. szerint e gyűlés már november 17-től együtt volt Fehérvárt. Id. m. 330. 1

December. 14-re virradólag pénteken vették fejét Bánfinak.¹ 15. Holt meg Gillányi uram. 18. Temették el a templomban. 22. Lett vége a gyűlésnek. 27. Jött a váradi pasa embere.

Anno 1675.

Januarius. Ur Isten légy mi velünk. 2. Indultam Fejérvárról ebédre Miháczfalvára. 3. Ebédre Hosszúaszóra, hálni Mikeszszára. 4. Ebédre Nagy-Ekemezőre, hálni Medgyesre. 5. Paratély, hálni Ebesfalvára. 11. Mentem Bethlen János uram látogatására Keresdre, beteg lévén ő kegyelme. Estvére Almakerékre. 12. Vissza Ebesfalvára. 16. Segesvárra. 17. Ebédre Apoldra, estvére Nedhusra. 18. Szászhalomban, hálni Nagy-Sinkre. 19. Kálborra, estvére Fogarasba. 24. Jött a portárul kaftánnyal esauz.

Februarius. 6. Indultam Fogarasból hálni Sárkányban. 7. Vledényban, hálni Feketehalomban. 8. Brassóban. 11. Béli uramhoz Bodolára. 12. Ebédre Prásmárra, hálni Hóltövénybe. 13. Vledényban, hálni Sárkányban. 14. Fogarasban.

Martius. 8. Jött a tatár khám követe hozzám, ki innét ment Bécsben a császárhoz. 27. Jött a váradi pasa követe hozzám.

Aprilis. 1. Indultam ebéd után hálni Sárkányban. 2. Kománára. 6. Indultam Kománárul Sárkányban, hálni Fogarasban. Ugyanazon napon jött hozzám török követ, ki által hivattattam a császár gyermeke környűlmetéltetésére és leányának lakodalmára. 8. Jött a lengyel király követe hozzám. 10. Az esztergomi érsek, Szelepcsinié. 13. A francia király követe, 19. Mentem halásznai Mardsinára. 20. Vissza Fogarasban. Azon napon jöttek hozzám a magyarországi követek. Diebus 22—23—24—25—26—27—28—29. Volt nagy consultationk az urakkal derék dolgok felől.

Majus. 8. Indultam Fogarasból ebédre Szombathalvára, hálni Kerezre. 9. Porumbákra. 13. Hálni Kasthaloczra. 14. Szebenbe. 16. Ebédre Keresztény-Szigetre, hálni Apoldra. 17. Szerdahelyre ebédre, hálni Kutfalvára. 18. Szász-Sebesbe ebédre, estvére Fejérvárra. Jött aznap a váradi pasa követe hozzám. 27. Kezdetett el az országgyűlés.²

Junius. 14. Jött ismét a váradi pasa követe hozzám. 19. A Galaga szultán követe. 22. Lett vége a gyűlésnek. 28. Vinczre mentem. 29. Vissza Fejérvárra.

¹ Szilágyi azt mondja id. m.-jában 331. l., hogy a rendek december 17-én mondták ki Bánfira a halálos ítéletet s a fejedelem még az nap aláírta azt. Felesége kérésére megváltoztatta ugyan az ítéletet, de már nem lehetett a kivégeztetést megakadályozni, s Bánfit 18-án kivégezték. Tehát Apafi 4 nappal előbbre teszi.

² Szilágyi S. e gyűlés kezdetét 2 nappal előbbre, 25-re mondja. Id. m. 333. l.